

Artikler i dette nummer

Kløvergræsmarker modvirker drivhuseffekten

Drivkræfter bag landmænds til- og fravalg af økologisk drift

Kamme, der overvintrer, kan holde på jordens kvælstof

Tendens til forskel i fjerpilning og brug af udeareal blandt afstamninger af høns

Vekselvirkning mellem plantesygdomme påvirker sygdomsudviklingen

Økologi-kongres 2006 med åbne europæiske indlæg

Sundhed og velfærd hos økologiske søer i Danmark og nabolande

Kort nyt

Forside

Sundhed og velfærd hos økologiske søer i Danmark og nabolande

Af **Marianne Bonde** og **Jan Tind Sørensen**, Danmarks JordbrugsForskning

Dødelighed blandt pattegrise, diarree ved fravæning og benlidelser er tidligere påvist som de væsentligste sundheds- og velfærdsproblemer i økologisk sohold af danske og svenske dyrlæger og svinekonsulenter (Bonde & Sørensen, 2004). For at undersøge dette nærmere har vi FØJO II projektet **ManorPig** henvendt os til økologiske svineproducenter i Danmark, og i vore nabolande Sverige, Holland og England.

Spørgeskemaundersøgelse blandt 53 svineproducenter

I alt 123 økologiske svineproducenter fra Danmark, Sverige, Holland og England fik i sommeren 2005 tilsendt et spørgeskema med 51 spørgsmål om deres produktionssystem, pasning af dyrene og forekomst af sygdomme i deres besætning. Heraf besvarede 53 landmænd (11 danske, 11 svenske, 25 hollandske og 6 engelske) spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 40-55 pct. i de enkelte lande.

Svineproducenterne havde generelt stor erfaring med svin, idet 81 pct. havde haft sohold i mere end 10 år. Godt halvdelen af besætningerne havde været drevet økologisk i mere end 5 år, og kun fire ejendomme var omlagt til økologi inden for det sidste år. Besætningsstørrelsen varierede fra 10 til 400 søer med gennemsnitligt 88 søer per besætning. Hver tredje af besætningerne havde flere end 100 søer.

Som vist i **Tabel 1** var de danske besætninger større end specielt de engelske og svenske. Knap tre fjerdedel af besætningerne færdigfedede selv hovedparten af deres grise. De fleste drægtige og diegivende søer i Danmark, Sverige og England holdtes udendørs, mens de hollandske søer var opstaldet indendørs med adgang til udeareal. De fravænnede grise var udendørs i England og til dels i Sverige, mens de danske og hollandske grise var opstaldet inde med adgang til udeareal. Fravænningsalderen var lavere i Holland (42 dage) end i de øvrige lande (52-54 dage).

Benlidelser et problem i hver femte af besætningerne

Det var et fåtal af søer i de adspurgte besætninger, der blev udsat på grund af benlidelser, hvoraf klowlidelser var det hyppigste problem. De hollandske og svenske producenter gav udtryk for mere bekymring over benlidelser hos søerne end de danske og engelske producenter. De danske og engelske søer er på græs, mens de hollandske, og i nogen grad svenske besætninger, har søerne indendørs, og her har søerne muligvis større risiko for skader. Samtidig er det lettere at opdage læsioner indendørs eller i mindre besætninger, mens problemer kan underestimeres i ekstensive udendørs systemer, hvor overvågning er vanskelig. Forebyggelse af klowlidelser gennem fx kløvbeskæring blev sjældent gennemført i besætningerne.

Pattegrisedødelighed et stort problem

Over halvdelen (56 pct.) af producenterne opfattede pattegrisedødelighed som et problem, og 17 pct. af besætningerne havde en pattegrisedødelighed over 20 pct. (se **Tabel 2**). Den hyppigste dødsårsag var, at grisene blev klemt under soen, men også svagtfødte grise og lav mælkeproduktion hos soen var skyld i dødelighed hos pattegrise i mange besætninger.

Sygdom hos fravænningsgrisene er ofte et problem

Generelt havde hver femte af besætningerne haft problemer med diarree i 2004, og hver tiende af besætningerne havde diarree i mere end 25 pct. af deres fravænningshold. Diarree syntes dog hovedsageligt at være et problem hos besætningerne i Danmark og Holland. I Danmark var diarree således en hyppig dødsårsag den første måned efter fravæning.

Andre hyppige sygdomsproblemer hos de fravænnede grise var lungebetændelse, ledbetændelse og indvoldsorm. Specielt i Holland var

lungebetændelse hos grisene et stort problem, der optrådte som en væsentlig dødsårsag hos de fravænnede grise i mange økologiske besætninger. Derimod var infektiøse sygdomme ikke så stort et problem i besætninger med udendørs hold af grisene. De indendørs systemer, der anvendes i Danmark og Holland, kan øge risikoen for diarre. Derudover kan forskelle i hygiejne, fodring og fravænningsalder bidrage til forskellene i sygdomsbilledet i de forskellige lande.

Forfatterne takker de medvirkende producenter og Jehan Ettema, Ineke Eijck og Christine Fossing, som har bistået med oversættelse af spørgeskemaet til hollandsk og engelsk.

Litteratur

Bonde, M.K. & Sørensen, J.T. 2004. Velfærds- og sundhedsproblemer i økologisk sohold: forekomst, risikofaktorer og kontrolmuligheder. Workshop: Produktionsstyring med fokus på husdyrsundhed og fødevarer sikkerhed i økologiske svinebesætninger. **FØJO Intern rapport nr. 54, 7-18** (PDF).

Bonde, M. & Sørensen, J.T. 2004. Herd health management in organic pig production using a quality assurance system based on Hazard Analysis and Critical Control Points. *NJAS* 52, 133-143.

Thamsborg, S.M., Roderick, S. & Sundrum, A. 2004. Animal health and diseases in organic farming: an overview. In M. Vaarst, S. Roderick, V. Lund & W. Lockeretz (Eds.), *Animal Health and Welfare in Organic Agriculture*. CAB International, Wallingford, UK, pp. 241-243.